

**PROGRAM WYCHODZENIA
Z BEZDOMNOŚCI
DLA RADLINA NA LATA 2016-2020**

Radlin, grudzień 2015 r.

SPIS TREŚCI:

WSTĘP - PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PROGRAMU.....	3
I. DIAGNOZA ŚRODOWISKA I PROBLEMU BEZDOMNOŚCI.....	4
II. ADRESACI PROGRAMU.....	5
III. REALIZATORZY PROGRAMU.....	5
IV. CELE PROGRAMU.....	6
V. ZADANIA PROGRAMU.....	6
VI. SPOSÓB POSTĘPOWANIA - INDYWIDUALNY PROGRAM WYCHODZENIA Z BEZDOMNOŚCI.....	9
VII. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI KRYZYSOWEJ...	10
VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	11
IX. MONITORING I EWALUACJA.....	11

WSTĘP - PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PROGRAMU.

Bezdomność jako zjawisko społeczne charakteryzuje się brakiem miejsca zamieszkania osób bezdomnych. Jednak w szerszym ujęciu psychologicznym jest też kryzysowym stanem egzystencji osób nieposiadających miejsca zamieszkania, często pozbawionych środków niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb i trwale wykorzenionych ze społeczności lokalnej w wyniku rozpadu więzi rodzinnych i społecznych. Taki stan wiąże się z poważnymi problemami zarówno psychicznego, jak i społecznego funkcjonowania człowieka.

W niniejszym programie przyjmuje się jednak definicję bezdomności określoną w ustawie o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.).

Zjawiska społeczne związane z procesami bezdomności i wykluczenia społecznego to przede wszystkim:

- rozpad rodziny – zerwanie więzi formalnych, psychologicznych i społecznych oraz brak możliwości spełnienia przez rodzinę jej podstawowych funkcji,
- eksmisje,
- opuszczenie zakładu karnego przy jednoczesnym braku możliwości powrotu do mieszkania,
- brak stałych dochodów,
- długotrwałe bezrobocie,
- przemoc w rodzinie,
- uzależnienia,
- konflikty spowodowane brakiem tolerancji społecznej.

Bezdomność jest jedną z poważniejszych dysfunkcji społecznych. Nie jest problemem nowym, chociaż niektóre jej aktualne uwarunkowania wymagają ponownej diagnozy. Od właściwego określenia istoty i specyfiki konkretnego przypadku bezdomności zależy odpowiedni dobór środków przeciwdziałania. Ze względu na złożoność przyczyn pozostawania w bezdomności, osoby bezdomne wymagają różnorodnych działań na rzecz zaspokojenia ich potrzeb oraz włączenia do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Właściwe określenie istoty i specyfiki każdego przypadku bezdomności oraz dobór odpowiednich form pomocy może przynieść skuteczne efekty.

I. DIAGNOZA ŚRODOWISKA I PROBLEMU BEZDOMNOŚCI.

- **Wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych**

W nocy z 21 na 22 stycznia 2015 r. na terenie całego kraju zostało przeprowadzone ogólnopolskie badanie liczby bezdomnych. W momencie realizacji badania zdiagnozowano 36,1 tys. bezdomnych, w tym ok. 25,6 tys. przebywało w placówkach instytucjonalnych, a ok. 10,5 tys. przebywało poza placówkami instytucjonalnymi. Najwięcej bezdomnych zdiagnozowano w województwie mazowieckim (4,6 tys.), śląskim (4,4 tys.) i kujawsko-pomorskim (3,9 tys.). Najmniej bezdomnych zdiagnozowano natomiast w województwie podlaskim (722 osób), świętokrzyskim (747 osób) oraz lubelskim (958 osób).

- **Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Radlinie:**

W trakcie badania w nocy z 7 na 8 lutego 2013 r. na terenie Gminy Radlin w opuszczonych budynkach przebywało 7 bezdomnych.

W nocy z 27 na 28 lutego 2014 roku zarejestrowano tylko jedną taką osobę. Ogólnie w roku 2014 z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Radlinie w formie schronienia skorzystało 6 osób. Były to osoby skierowane do noclegowni. Liczba wszystkich zdiagnozowanych w 2014 roku osób bezdomnych, którym ostatnim miejscem zameldowania była gmina Radlin wyniosła 9 osób. 7 bezdomnych objętych było Indywidualnym Programem Wychodzenia z Bezdomności. Tylko jedna osoba się usamodzielniała.

W trakcie badania w nocy z 21 na 22 stycznia 2015 roku w opuszczonych budynkach przebywało 5 osób bezdomnych. Do czerwca 2015 z pomocy naszego ośrodka w formie schronienia skorzystało 9 osób.

W odniesieniu do wszystkich klientów pomocy społecznej osoby z dysfunkcją bezdomności stanowią niewiele ponad 2%.

- **Dane zarządców budownictwa wielorodzinnego obrazujące zagrożenie występowania bezdomności w gminie Radlin.**

W roku 2013 - orzeczono 7 eksmisji z prawem do lokalu i 1 eksmisję bez prawa do lokalu.

W roku 2014 - orzeczono 2 eksmisje z prawem do lokalu i 5 eksmisji bez prawa do lokalu.

W roku 2015 - orzeczono 9 eksmisji z prawem do lokalu i 11 eksmisji bez prawa do lokalu.

Zauważalny jest zatem wzrost liczby eksmisji, co bezpośrednio przyczyniać się może do wzrostu liczby bezdomnych.

- **Dane obrazujące zasoby mieszkaniowe pochodzące z oceny zasobów pomocy społecznej na dzień 31.12.2014 r.:**

Liczba mieszkań komunalnych i socjalnych w zasobie gminy w 2012 roku – 280 mieszkań, w 2013 roku 259 mieszkań, a w 2014 roku 250 mieszkań.

Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy w 2012 roku – 48 wniosków, w 2013 roku – 56 wniosków, a w 2014 roku 44 wnioski.

Liczba mieszkań socjalnych (lokali) w 2012 roku – 90 mieszkań, w 2013 roku – 87 mieszkań, a w 2014 roku 58 mieszkań.

Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne w 2012 roku – 48, w 2013 roku – 56, a w 2014 roku 7.

Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego w 2012 roku – 2 wyroki, w 2013 roku – brak wyroków, a w roku 2014 – 9 wyroków.

Wzrost eksmisji w tym bez wskazania lokalu socjalnego przy jednoczesnym zmniejszeniu zasobów gminy w mieszkania komunalne i socjalne, stanowi istotne zagrożenie zwiększenia się problemu bezdomności w gminie.

II. ADRESACI PROGRAMU.

Adresatami programu są osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością przebywające na terenie gminy Radlin.

III. REALIZATORZY PROGRAMU

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Radlinie;
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Radlinie;
- Urząd Miasta Radlin i Komisja Mieszkaniowa;

- Straż Miejska;
- Policja;
- Organizacje pozarządowe.

IV. CELE PROGRAMU

Celem programu jest zapewnienie osobom zagrożonym bezdomnością oraz bezdomnym bezpieczeństwu socjalnego (profilaktyka i osłona socjalna) oraz warunków do pełnienia właściwych, adekwatnych do ich możliwości i potrzeb, społecznie użytecznych ról i funkcji społeczno-zawodowych (aktywizacja).

V. ZADANIA PROGRAMU

Powstanie zintegrowanego systemu usług socjalnych, świadczonych przez podmioty publiczne i pozarządowe obejmujące:

- **udzielenie i zapewnianie schronienia, odzieży, posiłku:**

Termin realizacji:

- lata 2016-2020.

Wskaźniki monitoringu:

- liczba osób korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Radlinie z tytułu bezdomności,
- liczba osób kierowanych do ogrzewalni i noclegowni.

- **pomoc psychologiczno-terapeutyczną:**

Termin realizacji:

- lata 2016-2020.

Wskaźniki monitoringu:

- liczba osób korzystających z pomocy psychologa w OPS.

- **terapię uzależnień:**

Termin realizacji:

- lata 2016-2020.

Wskaźniki monitoringu:

- liczba osób kierowanych na leczenie odwykowe,
- liczba osób kierowanych do poradni uzależnień,
- liczba osób kierowanych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

- **pomoc prawną:**

Termin realizacji

- lata 2016-2020.

Wskaźniki monitoringu:

- liczba osób korzystających z bezpłatnej pomocy prawnej,
- liczba udzielonych porad z zakresu uzyskania należnego świadczenia czy stopnia niepełnosprawności.

- **wspieranie różnych form aktywizacji na rynku pracy:**

Termin realizacji:

- lata 2016-2020.

Wskaźniki monitoringu

- liczba osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy,
- liczba osób skierowanych do prac społecznie użytecznych.

- **udzielenie pomocy w rozwiązywaniu problemów rodzinnych, odbudowywanie więzów rodzinnych, powrót do rodziny:**

Termin realizacji:

- lata 2016-2020.

Wskaźniki monitoringu:

- liczba osób powracających do rodziny.

- **działania informacyjne dotyczące możliwości uzyskania pomocy, jej rodzaju oraz adresach instytucji zajmujących się problemami bezdomności:**

Termin realizacji:

- lata 2016-2020.

Wskaźniki monitoringu:

- liczba informacji zawieszonych na tablicach ogłoszeń w Ośrodku Pomocy Społecznej w Radlinie i tablicach Urzędu Miasta Radlin.

- **pomoc w wyrabianiu lub odtwarzaniu dokumentów osobistych:**

Termin realizacji:

- lata 2016-2020.

Wskaźniki monitoringu:

- liczba osób, które ubiegały się o pomoc w uzyskaniu dokumentów.

- **opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne na zasadach określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia:**

Termin realizacji:

- lata 2016-2020.

Wskaźniki monitoringu:

- liczba osób, którym opłacono składkę zdrowotną.

- **pomoc w przystosowaniu do życia na wolności osób opuszczających zakłady karne:**

Termin realizacji

- lata 2016-2020.

Wskaźniki monitoringu:

- liczba osób zarejestrowanych w PUP w Wodzisławiu ŚL. po opuszczeniu zakładu karnego,
- liczba osób wracających do rodzin po opuszczeniu Zakładu Karnego,
- liczba osób podejmujących zatrudnienie po opuszczeniu Zakładu Karnego.

- **pomoc mieszkaniowa:**

Termin realizacji:

- lata 2016-2020.

Wskaźniki monitoringu:

- liczba osób skierowanych do mieszkania chronionego, socjalnego bądź adaptacyjnego.

Dążąc do poprawy sytuacji socjalno-bytowej osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, jak również usamodzielnienia części z nich, będą wspierane finansowo przedstawione działania związane z realizacją programu. Wszystkie działania na rzecz osób bezdomnych mają uwzględniać zasadę poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności światopoglądowej i wyznania.

Współpraca z Zakładem Gospodarki Komunalnej, Urzędem Miasta i Komisją Mieszkaniową w sprawie przyznania mieszkań socjalnych owocuje udostępnieniem lokalu mieszkalnego do dyspozycji Ośrodka dla najbardziej potrzebujących (w szczególności dla osób w sytuacjach kryzysowych). Dopuszcza się też zaangażowanie partnerstwa ponadgminnego w celu korzystania z ogrzewalni gmin ościennych.

Proponowane zadania realizowane będą w oparciu o indywidualny program wychodzenia z bezdomności.

VI. SPOSÓB POSTĘPOWANIA – INDYWIDUALNY PROGRAM WYCHODZENIA Z BEZDOMNOŚCI.

W związku z programem wychodzenia z bezdomności z każdą osobą bezdomną sporządzane są Indywidualne Programy Wychodzenia z Bezdomności, które zobowiązują dane osoby do podejmowania określonych działań zmierzających do wyjścia z sytuacji kryzysowej, w jakiej się znajdują.

W zależności od indywidualnej sytuacji osoby, zobowiązuje się ją do następujących działań:

- złożenie wniosku w celu otrzymania dokumentu tożsamości,
- rejestracji w urzędzie pracy,
- uregulowania spraw mieszkaniowych,
- zdiagnozowania problemów zdrowotnych,
- wyboru formy i miejsca leczenia w zależności od diagnozy,
- kontaktu z prawnikiem w celu uregulowania sytuacji prawnej,
- złożenia wniosku o lokal socjalny,
- zgłoszenia się do wskazanego przez pracownika socjalnego miejsca (ogrzewalnia, schronisko, noclegownia), oraz przestrzegania obowiązującego w nim regulaminu,
- podjęcia działań zmierzających do uzyskania zatrudnienia (prace społecznie użyteczne) oraz w zależności od sytuacji przekwalifikowania zawodowego, zdobycia dodatkowych kwalifikacji, kontaktu z doradcą zawodowym w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wodzisławiu Śl.,
- leczenia i ewentualnego ustalenia stopnia niepełnosprawności, ewentualnie poszukiwania pracy chronionej,
- regularnego kontaktu z pracownikiem socjalnym.

VII. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI KRYZYSOWEJ

W godzinach funkcjonowania Ośrodka Pomocy Społecznej osoby bezdomne same zgłaszają się po pomoc. Po ustaleniu przez pracownika socjalnego faktycznej sytuacji osoby bezdomnej przyznawana jest pomoc z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb (opłata za pobyt w noclegowni, schronisku bądź ogrzewalni, zabezpieczenie odzieży, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i uzyskaniu należnych świadczeń, opłacanie składki zdrowotnej, udzielenie specjalistycznej pomocy w formie poradnictwa).

W sytuacjach kryzysowych, w związku z faktem, iż Radlin nie posiada własnych placówek zapewniających schronienie osobom bezdomnym, po zakończeniu godzin urzędowania Ośrodka Pomocy Społecznej zgłoszenie o potrzebie schronienia przyjmuje Straż Miejska, bądź Policja, które to osobę bezdomną powinny przewieźć do ogrzewalni mieszczącej się na terenie gmin ościennych, po uprzednim porozumieniu z tymi gminami i następnie niezwłocznie informują o tym fakcie Ośrodek Pomocy Społecznej.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

- koszt pobytu i wyżywienia osoby bezdomnej w noclegowniach i schroniskach dla bezdomnych w skali roku to około **41.000 zł**,
- miesięczny, przeciętny koszt pobytu 1 osoby w placówkach (schronisko, noclegownia) wynosi **od 700 zł do 900 zł**,
- pomoc finansowa w oparciu o zasiłki celowe i okresowe w ramach budżetu Ośrodka Pomocy Społecznej,
- opłata składki za ubezpieczenie zdrowotne osoby bezdomnej na zasadach określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia w skali roku to ok. **500 zł**.
- koszt pobytu w ogrzewalni osób bezdomnych w skali roku to **6.000 zł**

Przewidywany roczny koszt realizacji programu to **50.000 zł**. Koszt pokrywany jest ze środków własnych gminy.

IX. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring to proces polegający na ustalaniu postępu w realizacji programu prowadzony przez zespół wdrażający, zaangażowany bezpośrednio w realizację działań. Zadania zespołu monitorującego to między innymi, przeprowadzanie przeglądu postępu realizacji zadań jeden raz w roku w oparciu o sprawozdania z działalności OPS. Innym źródłem danych do procesu monitorowania jest dokumentacja sporządzana przy realizacji opisywanych wyżej działań.

Ewaluacja programu odbywa się w oparciu o dane i dokumenty uzyskane w procesie monitorowania programu oraz inne dokumenty, które mogłyby zawierać przydatne informacje. Proces ewaluacji programu ma na celu ocenę wdrażania programu pod kątem adekwatności podejmowanych działań, ich efektywności, tempa realizacji programu, skuteczności metod zastosowanych w realizacji. Proces ewaluacji powinien dostarczyć wnioski co do kształtu dalszej pracy w ramach programu. Ewaluacja programu realizowana będzie przez zespół wdrażający program. Częstotliwość ewaluacji programu – jeden raz w roku. Dokumentem potwierdzającym przeprowadzenie ewaluacji jest roczny raport z realizacji programu.